

V.K. (2205/16, 19 januari 2021)

Verzoeker klaagt bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) dat artikel 6 lid 1 in samenhang met lid 3 onder d van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) (recht op een eerlijk proces) is geschonden, nu zijn verzoek om zeven getuigen te ondervragen is afgewezen. Daarnaast heeft de Hoge Raad zijn cassatieberoep - met toepassing van artikel 80a Wet op de Rechterlijke Organisatie (RO) - zonder motivering afgewezen, terwijl de Procureur-Generaal in deze zaak geen conclusie had genomen.

Verzoeker is in 2013 bij verstek door de Rechtbank Overijssel veroordeeld voor oplichting op basis van zes van in totaal zeven getuigenverklaringen die zijn afgelegd bij de politie, waar de verdediging niet bij aanwezig was. Deze getuigen zijn door de rechtbank niet opgeroepen voor de terechtzitting. In hoger beroep verzocht verzoeker herhaaldelijk om oproeping van de zeven getuigen. De advocaat-generaal voor het Openbaar Ministerie stemde in met dit verzoek, maar het gerechtshof verwierp het verzoek, omdat het verdedigingsbelang onvoldoende was onderbouwd. Daarbij verwees het gerechtshof naar een overzichtsarrest van de Hoge Raad over het motiveren van verzoeken tot het horen van getuigen. Het gerechtshof veroordeelde verzoeker mede op basis van de getuigenverklaringen. Verzoeker stelde cassatie in, waarna de Hoge Raad zijn cassatieberoep zonder motivering niet-ontvankelijk verklaarde. Ten aanzien van de eerste klacht heeft de regering een eenzijdige verklaring afgelegd waarin een schending van artikel 6 lid 1 in samenhang met lid 3 onder d EVRM wordt erkend.

Het EHRM oordeelt wat betreft de eerste klacht, onder verwijzing naar vaste jurisprudentie, dat bij een geconstateerde schending van artikel 6 EVRM een herziening of heropening van de procedure in beginsel de meest aangewezen vorm is van rechtsherstel. Volgens het Hof is het volgens artikel 457 lid 1 onder b Wetboek van Strafvordering (Sv) niet zeker of een schrapping van de rol naar aanleiding van een eenzijdige verklaring grond kan vormen voor heropening van de nationale procedure. Het Hof wijst het verzoek van de regering tot schrapping van de rol van dit onderdeel van de klacht dan ook af en beoordeelt de klacht op haar inhoud.

Het EHRM herhaalt dat een verdachte het recht heeft belastende getuigen te ondervragen op grond van artikel 6 lid 3 onder d EVRM. Dit recht is niet absoluut, maar het uitblijven van het ondervragingsrecht en diens verenigbaarheid met het recht op een eerlijk proces wordt door het EHRM getoetst aan de hand van drie criteria: 1) is er een goede reden voor het uitblijven van een ondervragingsgelegenheid, 2) is de veroordeling uitsluitend of in beslissende mate gebaseerd op de getuigenverklaring en 3) de vraag of

er compenserende factoren zijn. Het EHRM verduidelijkt in deze uitspraak dat de verdediging het belang van het horen van getuigen à charge (*prosecution witnesses*) niet hoeft aan te tonen. Indien de openbaar aanklager besluit dat een bepaald persoon een relevante informatiebron is en zich in de strafzaak op deze getuigenverklaring beroept, en indien die getuigenverklaring door de rechter zou kunnen worden gebruikt ter onderbouwing van een veroordelende uitspraak, moet in beginsel worden aangenomen dat het oproepen en horen van deze getuige vereist zijn om een eerlijk proces te garanderen.

Nu het gerechtshof het afwijzen van het verzoek van verzoeker om de zeven getuigen op te roepen had gerechtvaardigd met het feit dat hij het verdedigingsbelang onvoldoende had onderbouwd, is er volgens het EHRM geen goede reden voor het uitblijven van de ondervragingsmogelijkheid. Het EHRM stelt vervolgens vast dat de betreffende getuigenverklaringen vermoedelijk beslissend waren voor het eindoordeel in de zaak. Bij de beoordeling van de vraag of er compenserende factoren zijn, overweegt het EHRM dat uit de uitspraak van het gerechtshof niet bleek dat aan de getuigenverklaringen slechts beperkte bewijswaarde kon worden toegekend en evenmin was onderbouwd waarom die verklaringen betrouwbaar werden geacht. Bovendien was er, aldus het EHRM, geen steunbewijs aanwezig. Verzoeker heeft wel de mogelijkheid gehad om de getuigenverklaringen in twijfel te trekken en te weerspreken, maar dit kan, volgens het EHRM op zichzelf geen voldoende compensatie vormen voor de beperkingen die de verdediging ondervond doordat zij niet in staat werd gesteld haar ondervragingsrecht uit te oefenen. Het EHRM concludeert dat, als gevolg van de onmogelijkheid om de zeven getuigen te ondervragen, het proces van verzoeker als geheel oneerlijk is geweest. Het EHRM stelt dan ook een schending vast van artikel 6 lid 1 en 3 onder d EVRM.

Ten aanzien van de tweede klacht verwijst het EHRM naar de recente uitspraak in de zaak *E.K. t. Nederland* (no. 37164/17), waarin gelijksoortige klachten niet-ontvankelijk zijn verklaard. Wat betreft het EHRM kan de Hoge Raad met toepassing van artikel 80a RO een cassatieberoep afwijzen, ook wanneer in het cassatieberoep wordt gesteld dat een recht uit het EVRM wordt geschonden. In deze zaak ziet het EHRM geen reden om tot een andere conclusie te komen en verklaart de klacht daarom kennelijk ongegrond.